

sa

Sektorske_analize

ožujak 2015. broj 35 godina 4

ISSN: 1848-8986

eiz ekonomski
instituit,
zagreb

Kemijska industrija

Autorica Ivana Rašić Bakarić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Gospodarska kriza snažno je pogodila sektor kemijske industrije, najviše zahvaljujući padu potražnje za njenim proizvodima u vrlo važnim potrošačkim sektorima.

_8 Trendovi

Proizvodna aktivnost industrije kemikalija i kemijskih proizvoda još uvijek nije dosegla razinu iz 2008. godine. Analiza kretanja osnovnih ekonomskih pokazatelja industrije prerade plastike i gume od 2008. do 2014. godine, ukazuje na to da je ova industrijska grana u tom razdoblju bila nešto otpornija na gospodarsku krizu.

_13 Vodeća trgovačka društva

Deset najvećih trgovačkih društava kemijske industrije u obje promatrane godine, 2012. i 2013., kumulativno je poslovalo s gubitkom. Promotre li se financijski pokazatelji deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume, primjećuje se oporavak aktivnosti ovog sektora tijekom 2013. godine.

_17 Zaključak i očekivanja

Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, industrija plastike i gume jedna je od rijetkih gospodarskih djelatnosti hrvatskog gospodarstva koja bilježi dvoznamenkasti rast proizvodnje i izvoza u 2014. godini.

Glavni sektorski pokazatelji

“Industrija proizvoda od gume i plastike u 2014. godini bilježi međugodišnji porast proizvodne aktivnosti od čak 24,5 posto.

— Sektor kemijske industrije jedan je od vodećih industrijskih sektora u Hrvatskoj i Europskoj uniji. Prema najnovijim podacima ovaj sektor na razini EU-a čini 60.000 poduzeća koja zapošljavaju oko 3 milijuna radnika (CEFIC, 2015). Gospodarska kriza snažno je pogodila sektor kemijske industrije, najviše zahvaljujući padu potražnje za njenim proizvodima u vrlo važnim potrošačkim sektorima (automobilskoj industriji, građevinarstvu, proizvodnji strojeva i alata, tekstilnoj industriji, elektronskoj i električnoj industriji). Negativnim kretanjima sektora tijekom posljednjih nekoliko godina najviše je pridonio pad proizvodnje petrokemijske industrije koja se premjestila u lokacije bliže resursima, poput Bliskog istoka. Nedavni porasti cijena energenata dodatno su utjecali na smanjivanje proizvodne aktivnosti.

Kemijska industrija u širem smislu obuhvaća proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda (odjeljak C20), proizvodnju proizvoda od gume i plastike (odjeljak C22) te proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka (odjeljak C21).¹ Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda obuhvaća proizvodnju osnovnih kemikalija, gnojiva i dušičnih spojeva, plastike i sintetičkoga kaučuka u primarnim oblicima; proizvodnju pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda; proizvodnju boja, lakova i sličnih premaza, grafičkih boja i kitova; proizvodnju sapuna i deterdženata, sredstava za čišćenje i poliranje, parfema i toaletno-kozmetičkih preparata; proizvodnju ostalih kemijskih proizvoda te proizvodnju umjetnih vlakana. S druge strane, proizvodnja proizvoda od gume i plastike obuhvaća proizvodnju vanjskih i unutrašnjih guma za vozila; proizvodnju ostalih proizvoda od gume; proizvodnju proizvoda od plastike; proizvodnju ploča, listova, cijevi i profila od plastike; proizvodnju ambalaže od plastike; proizvodnju proizvoda od plastike za građevinarstvo te ostalih proizvoda od plastike. Među postojećim proizvodima kemijske industrije i industrije plastike i gume u Hrvatskoj prednjači proizvodnja tehničkih plinova, proizvodnja polimera, proizvodnja prerađevina od gume i plastike, proizvodnja sredstava za pranje te proizvodnja boja i lakova.

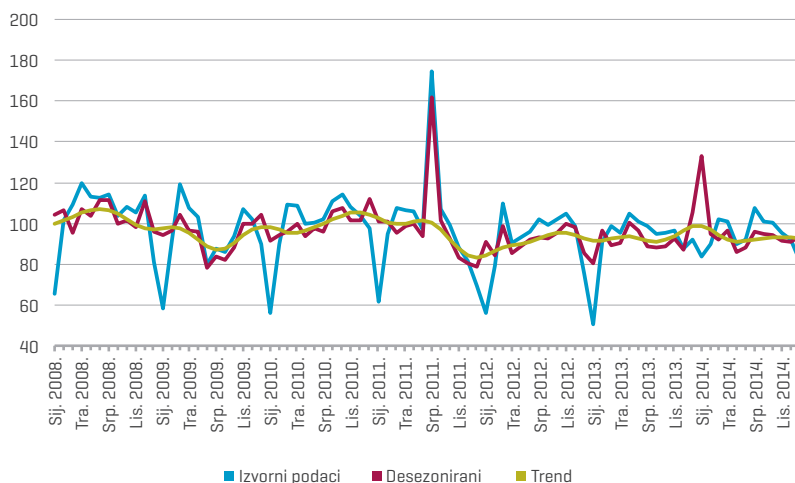
¹ Analiza farmaceutske industrije objavljuje se u posebnom izdanju *Sektorskih analiza* koje izlazi u rujnu.

Udio sektora kemijske industrije u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) Hrvatske prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2012. godine iznosio je 0,86 posto. Udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u BDP-u te je godine bio 0,43 posto, isto koliko je iznosio i udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike. Udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u BDP-u prerađivačke industrije iznosio je 3,04 posto, a udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike 3,01 posto.

U ukupnoj je zaposlenosti prerađivačke industrije u 2013. godini sektor kemijske industrije sudjelovao s prosječno 6,6 posto. Udio zaposlenih u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti 2013. godine bio je 2,9 posto. Industrija plastike i gume imala je nešto veći udio u ukupnom broju zaposlenih. On je iznosio 3,7 posto.

Slika 1.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, 2010.=100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Nakon pet godina kontinuiranog smanjivanja proizvodne aktivnosti, ukupna industrijska proizvodnja prošle je godine zabilježila kumulativni međugodišnji rast od 1,2 posto (izvorni podaci). Pozitivna kretanja proizvodne aktivnosti zabilježena su i u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda i u industriji proizvoda od gume i plastike.

Nakon što je proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2012. godini pala 7,3 posto na međugodišnjoj razini, a u 2013. godini za 0,1 posto, prošle je godine došlo do blagog oporavka. Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda tako na razini cijele 2014. godine bilježi međugodišnju stopu rasta od 2,7 posto. Ipak, naznake oporavka još uvijek ne potvrđuju međumjesečni desezonirani podaci prema kojima je aktivnost ove industrije u prosincu 2014. godine smanjena za 11,1 posto u odnosu na studeni, a u studenom za 3,7 posto u odnosu na listopad.

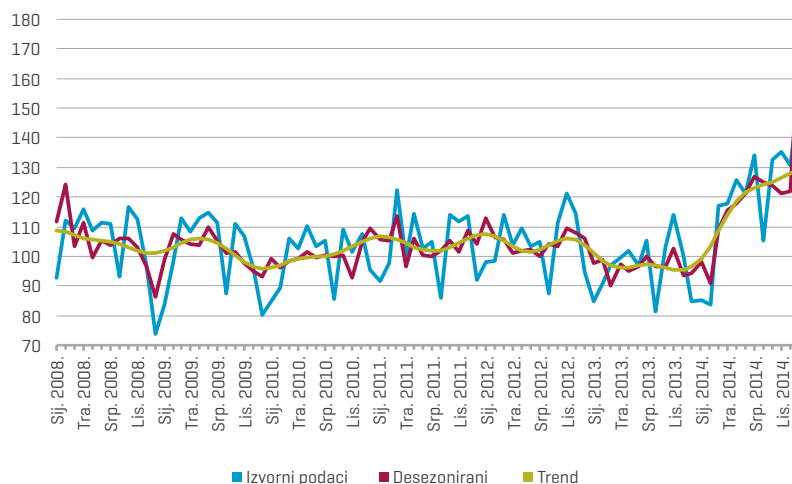
CIJENE PROIZVOĐAČA PROIZVODA OD PLASTIKE I GUME ZABILJEŽILE SU MEĐUGODIŠNJI RAST OD 1,3 POSTO.

Međugodišnji porast proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda nije se pozitivno odrazio na kretanje zaposlenosti, ali prosječne plaće bilježe blagi rast. U odnosu na 2013. godinu, u 2014. su se godini prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih u ovoj industriji realno povećale za 3,2 posto, dok je zaposlenost u prosjeku pala za 11,9 posto. Prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2014. godine u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda iznosila je 7.822 kune, što je bilo 3,0 posto ispod prosjeka gospodarstva, ali još uvijek 9,4 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Industrija proizvoda od gume i plastike u 2014. godini bilježi, prema izvornim podacima, međugodišnji porast proizvodne aktivnosti od čak 24,5 posto. Za usporedbu, u 2013. godini proizvodna je aktivnost na međugodišnjoj razini pala za 8,0 posto, dok je u 2012. ostvaren međugodišnji rast proizvodne aktivnosti od 0,9 posto. Oporavak ove industrije potvrđuju i međumjesečni desezonirani podaci, prema kojima je proizvodnja proizvoda od plastike i gume u prosincu 2014. godine bila za 40 posto veća u odnosu na prethodni mjesec. Proizvodnja proizvoda od plastike i gume u studenom 2014. u odnosu na listopad bila je veća za 0,7 posto. Dodatno, na oporavak ove industrije ukazuje i uzlazni trend kretanja proizvodne aktivnosti koji je prisutan od prosinca 2013. godine (slika 2).

Slika 2.
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2010.=100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Usporedno s povećanjem aktivnosti tijekom 2014. godine, u industriji proizvoda od gume i plastike rastu plaće i broj zaposlenih. Tako su 2014. godine prosječne mjesečne bruto plaće u ovoj industriji zabilježile realni rast od 2,9 posto na međugodišnjoj razini, dok je zaposlenost porasla za 3,2 posto. Unatoč povećanju, industrija proizvoda od gume i plastike i dalje ima, poslije proizvodnje odjeće, kože, industrije namještaja, prerade drva i djelatnosti ostale prerađivačke industrije, najniže plaće u sektoru prerađivačke industrije. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2014. godine u industriji proizvoda od gume i plastike iznosila je 6.130 kuna, što je bilo za 24,0 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 14,3 posto ispod prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Proizvođačke cijene u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda bilježe manji pad od pada cijena na razini cjelokupne prerađivačke industrije. Proizvođačke cijene u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda tako su u prosincu 2014. godine u usporedbi s prosincem 2013. godine bile manje za 2,9 posto. U istom razdoblju, cijene na razini prerađivačke industrije zabilježile su pad od 4,4 posto. Ovakvo je kretanje najvećim dijelom posljedica pada cijena petrokemijskih proizvoda na međunarodnom tržištu (CEFIC, 2014). S druge strane, cijene proizvođača proizvoda od plastike i gume zabilježile su u istom razdoblju međugodišnji rast od 1,3 posto.

Ukupna proizvodnost rada u prerađivačkoj industriji u razdoblju od siječnja do prosinca 2014. u usporedbi s istim razdobljem 2013. povećana je za 4,6 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda bilježi međugodišnji porast proizvodnosti rada od 22,5 posto, a industrija gume i plastike od 15 posto. Porast proizvodnosti rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda može se pripisati povećanju proizvodne aktivnosti, koja je praćena padom zaposlenosti tijekom istog razdoblja. S druge strane, rast proizvodnosti rada industrije gume i plastike posljedica je bržeg povećanja proizvodne aktivnosti od povećanja zaposlenosti u ovoj industriji.

Izvoz sektora kemijske industrije u prvih jedanaest mjeseci 2014. godine porastao je za 11,7 posto u odnosu na isto razdoblje 2013. godine, a uvoz za 18,8 posto. Pri tome proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda bilježi brži rast uvoza od izvoza. Izvoz ove industrije bilježi međugodišnji rast od 6,6 posto, a uvoz od 27,4 posto. S druge strane, u industriji polugotovih i gotovih proizvoda od gume i plastike izvoz raste brže od uvoza. Tako je u razdoblju od siječnja do studenog 2014. godine izvoz industrije gume i plastike na međugodišnjoj razini povećan za 26,5 posto, a uvoz za 5,8 posto. I kemijska industrija i industrija gume i plastike ovisne su o uvoznim sirovinama zbog čega konstantno ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Dok je vanjskotrgovinski deficit proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u prvih jedanaest mjeseci 2014. godine povećan za 1.617,3 milijuna kuna [relativno za 58,2 posto] u odnosu na prethodnu godinu, proizvodnja proizvoda od gume i plastike bilježi smanjenje vanjskotrgovinskog deficita za

“ Proizvođačke cijene u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda u prosincu 2014. godine u usporedbi s prosincem 2013. godine bile su manje za 2,9 posto.

“Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda bilježi međugodišnji porast proizvodnosti rada od 22,5 posto, a industrija gume i plastike od 15,0 posto.

112,8 milijuna kuna (ili relativno 3,6 posto). U ukupnom izvozu prerađivačke industrije ostvarenom od siječnja do studenog 2014. godine kemijski je sektor sudjelovao s 11,9 posto, pri čemu je industrija kemikalija i kemijskih proizvoda sudjelovala sa 7 posto, a prerada plastike i gume s 2,9 posto. Istovremeno je u ukupnom uvozu prerađivačke industrije kemijski sektor sudjelovao s 13,3 posto (8,6 posto industrija kemikalija i kemijskih proizvoda te 4,7 posto prerada plastike i gume).

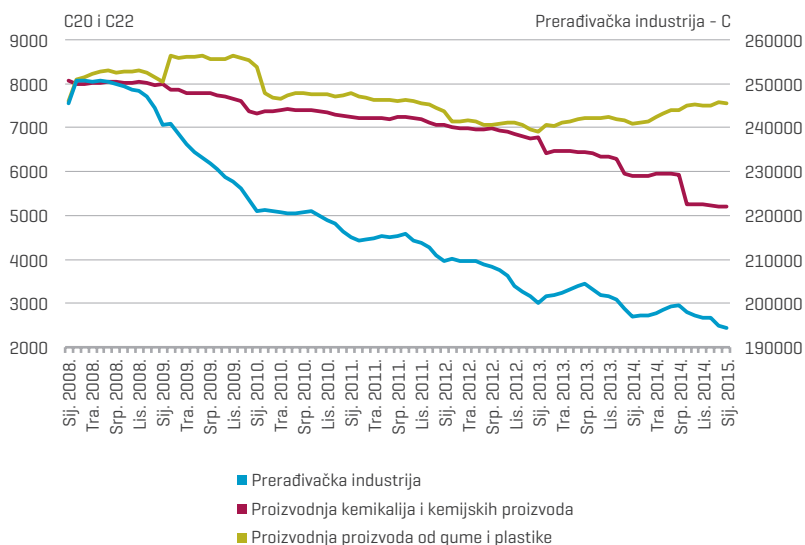

Trendovi

Proizvodna aktivnost industrije kemikalija i kemijskih proizvoda još uvijek nije dosegla razinu iz 2008. godine. Ukupna je proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2014. godini bila manja za 8,9 posto u odnosu na 2008. godinu. Smanjenje proizvodnje negativno se odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća, likvidnosti i profitabilnosti sektora. Tako je u siječnju 2015. godine ova industrija zapošljavala 5.194 radnika što je 2.864 (ili 35,5 posto) radnika manje u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Udio industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije smanjen je s 3,3 posto, koliko je iznosio u siječnju 2008. na 2,7 posto u siječnju 2015. godine. Tablica 1 prikazuje podatke o prosječnim mjesečnim bruto plaćama isplaćenima u ovoj industrijskoj grani od 2008. do 2014. godine (godišnji prosjeci). Nakon kontinuiranog smanjivanja bruto plaća u ovoj industriji od 2008. do 2010. godine, od 2011. godine one bilježe blag rast. Tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2014. godine plaće isplaćene u ovoj industriji bile su iznad prosjeka prerađivačke industrije, no ispod državnog prosjeka. Ipak, kretanja tijekom 2014. godine opisana u prvom dijelu publikacije upućuju na naznake blagog oporavka industrije kemikalija i kemijskih proizvoda.

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, od 2008. do 2015.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

CIJENE PROIZVOĐAČA PROIZVODA OD GUME I PLASTIKE BILJEŽE POZITIVNE MEĐUGODIŠNJE STOPE RASTA U RAZDOBLJU OD 2010. DO 2013. GODINE.

Analiza kretanja osnovnih ekonomskih pokazatelja industrije prerade plastike i gume od 2008. do 2014. godine, ukazuje na to da je ova industrijska grana u tom razdoblju bila nešto otpornija na gospodarsku krizu. Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, ukupna je industrijska aktivnost prerade plastike i gume u 2014. godini bila za čak 15,1 posto veća u odnosu na 2008. godinu. Nakon što je na međugodišnjoj razini industrijska aktivnost prerade plastike i gume u 2009. godini smanjena za 2,4 posto, a u 2010. godini za 1,9 posto, u 2011. i 2012. godini dolazi do njenog povećanja. Tako je ukupna industrijska aktivnost prerade plastike i gume u 2011. godini povećana za 4,1 posto u odnosu na 2010. godinu, a u 2012. godini za 0,9 posto u odnosu na prethodnu godinu. U 2013. godini ova industrija ponovno bilježi pad proizvodne aktivnosti na međugodišnjoj razini. U 2014. godini proizvodna aktivnost ove industrije povećala se za 24,4 posto u odnosu na prethodnu godinu [slika 2].

Broj zaposlenih u industriji polugotovih i gotovih proizvoda od gume i plastike u siječnju 2015. godine približio se razini iz siječnja 2008. godine. Dok je u siječnju 2008. godine ova industrija zapošljavala 7.613 radnika, u istom mjesecu 2015. godine ona zapošljava 7.546, tj. 0,9 posto radnika manje. Analizira li se kretanje broja zaposlenih u industriji gume i plastike od 2008. do 2015. godine, mogu se uočiti dva razdoblja. Prvo razdoblje, od siječnja 2008. do siječnja 2013. godine, kada je zabilježena najniža razina zaposlenosti od 6.908 radnika, obilježava kontinuirano smanjenje broja zaposlenih. Drugo razdoblje, od veljače 2013. do siječnja 2015. godine, pak obilježava blago povećanje broja zaposlenih u ovoj industriji [slika 3]. Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda koja od 2008. do 2015. godine bilježi pad udjela u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, udio industrije prerade plastike i gume raste, i to s 3,1 posto u siječnju 2008. na 3,9 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine. Analiza kretanja prosječnih bruto plaća ove industrije pokazuje kako su se one tijekom razdoblja od 2008. do 2012. godine zadržavale na razini od oko 5.700 kuna, da bi tijekom dvije naredne godine uslijedio njihov blagi rast. Tako je prosječna mjesečna bruto plaća industrije prerade plastike i gume isplaćena u 2013. godini iznosila 5.862 kune, a u 2014. godini

“ Analiza kretanja proizvođačkih cijena za razdoblje od 2010. do 2013. godine ukazuje na kontinuirani rast cijena u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda.

6.020 kuna. Prosječna bruto plaća isplaćena u industriji gume i plastike u prosincu 2014. godine bila je nominalno veća za 5,1 posto u odnosu na prosinac 2008. godine. Prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2014. godine bila je niža od prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i od prosjeka gospodarstva.

Tablica 1.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike

Prosječna mjesečna bruto plaća	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.543	7.711	7.677	7.796	7.875	7.939	7.954
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.568	6.620	6.615	6.702	6.829	6.943	7.049
Hrvatska=100	87,1	85,9	86,1	86,7	86,7	87,5	88,6
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (u kunama)	7.265	7.179	6.944	7.253	7.301	7.394	7.617
Prerađivačka industrija=100	111	108	105	108,2	106,9	106,5	108,1
Hrvatska=100	96,3	93,1	90,4	93,0	92,7	93,1	95,8
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike (u kunama)	5.704	5.797	5.742	5.699	5.773	5.862	6.020
Prerađivačka industrija=100	86,8	87,6	86,8	85,0	84,5	84,4	85,4
Hrvatska=100	75,6	75,2	74,8	73,1	73,3	73,8	75,7

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Analiza kretanja proizvođačkih cijena za razdoblje od 2010. do 2013. godine ukazuje na kontinuirani rast cijena u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda. Cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2013. godini bile su veće za 0,1 posto u odnosu na 2012. godinu, u 2012. godini za 5,0 posto, a u 2011. za 7,8 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Također, cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike bilježe pozitivne međugodišnje stope rasta u razdoblju od 2010. do 2013. godine. Tako su u 2013. godini one na međugodišnjoj razini porasle za 3,4 posto, u 2012. godini za 0,5 posto, a u 2011. za 8,1 posto.

Porast proizvodnosti rada zabilježen je u obje industrijske grane. Međutim, on je najvećim dijelom posljedica smanjenja broja zaposlenih u razdoblju od 2008. do 2012. godine. Industrijem kemikalija i kemijskih proizvoda, nakon rasta proizvodnosti rada u visini od 2,4 posto u 2011. godini u odnosu na baznu 2010. godinu, obilježio je pad u 2012. godini te zatim ponovni rast u 2013. godini. Proizvodnost rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2013. godini bila je za 3,4 posto veća u odnosu na 2010. godinu. U odnosu

na baznu 2010. godinu, proizvodnost rada u industriji proizvoda od gume i plastike bila je u 2013. godini veća za 9,9 posto.

Tablica 2.
Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, od 2011. do 2013.

Indeksi proizvodnosti rada [2010.=100]	2011.	2012.	2013.
Prerađivačka industrija	103,9	103,0	103,3
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	102,4	97,5	103,4
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	104,7	118,0	109,9

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS-a.

S obzirom na to da je hrvatsko tržište malo i relativno slabe kupovne moći, većina je tvrtki kemijske industrije usmjerena na međunarodnu razmjenu. Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda kemijske industrije od 2008. do 2014. godine, može se ustvrditi da je globalna gospodarska kriza značajno pogodovala smanjenju obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, pri čemu je smanjenje uvoza bilo veće od smanjenja izvoza. Uvoz kemikalija i kemijskih proizvoda u razdoblju od 2008. do 2014. godine pao je za 16,8 posto, a izvoz za 11,7 posto. Brži pad uvoza od pada izvoza doveo je do poboljšanja vanjskotrgovinske bilance ove grane i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda kemijske industrije 2014. godine iznosila je 49,9 posto. Za usporedbu, 2008. godine iznosila je 47 posto.

Tablica 3.
Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, od 2008. do 2014.

	2008.	2010.	2012.	I. – XI. 2014.	Indeks 2013./2008.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda					
Izvoz [mil. kuna]	4.964,3	4.820,9	4.409,2	4.385,7	88,3
Prerađivačka industrija [%]	7,9	8,2	6,8	7,0%	88,6
Uvoz [mil. kuna]	10.553,6	10.035,8	10.094,9	8.779,8	83,2
Prerađivačka industrija [%]	8,4	11,1	11,0	8,6	102,7
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	47,0	48,0	43,7	49,9	106,2
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike					
Izvoz [mil. kuna]	1.053,9	1.050,0	1.258,2	1.801,5	170,9
Prerađivačka industrija [%]	1,7	1,8	1,9	2,9	171,4
Uvoz [mil. kuna]	5.118,2	4.244,1	4.661,9	4.804,9	93,9
Prerađivačka industrija [%]	4,1	4,7	4,8	4,7	115,9
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	20,6	24,7	27,0	37,5	182,0

Napomena: Podaci za 2014. godinu odnose se na razdoblje od siječnja do studenog.
Izvor: Izračun autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“Globalna
gospodarska
kriza značajno
je pogodovala
smanjenju obujma
vanjskotrgovinske
razmjene industrije
kemikalija i kemijskih
proizvoda.

U proizvodnji proizvoda od gume i plastike situacija je nešto drugačija. Izvoz ove grane u prvih jedanaest mjeseci 2014. godine bio je veći za 70,9 posto u odnosu na 2008. godinu, dok je uvoz bio manji za 6,1 posto. Značajan porast izvoza praćen padom uvoza doveo je do poboljšanja vanjskotrgovinske bilance ove grane i porasta pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvodnje proizvoda od gume i plastike porasla je s 20,6 posto u 2008. na 37,5 posto u 2014. godini. Ipak, još uvijek nedovoljno visok koeficijent pokrivenosti uvoza izvozom u industriji proizvoda od gume i plastike ukazuje na visoku uvoznu ovisnost o sirovinama kao i na upućenost ove industrije na domaće tržište.

Vodeća trgovačka društva

Financijski pokazatelji deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda ukazuju na nepovoljna kretanja ovog sektora tijekom 2013. godine [tablica 4]. Osnovna su obilježja poslovanja vodećih trgovačkih društava u ovoj industriji smanjenje prihoda te poslovanje s gubitkom. Deset najvećih trgovačkih društava kemijske industrije u obje promatrane godine, 2012. i 2013., kumulativno je poslovalo s gubitkom, pri čemu u 2012. godini ostvaruju kumulativan gubitak od 149,8 milijuna kuna, a u 2013. u visini od 290,2 milijuna kuna. Najveći gubitak imala je Petrokemija d.d. Naime, 2013. godinu Petrokemija d.d. zaključila je s gubitkom od 329,4 milijuna kuna. Nakon Petrokemije slijedi Labud d.o.o. s gubitkom od 16,0 milijuna kuna te Adriatica Dunav d.o.o. s gubitkom od 1,4 milijuna kuna. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2013. godini bili su za 11,6 posto manji nego prethodne godine. Veće smanjenje prihoda od smanjenja zaposlenosti rezultiralo je smanjenjem proizvodnosti rada od 11,5 posto. Od deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, samo su Labud d.o.o. Zagreb (u 100-postotnom privatnom vlasništvu) i kutinska Petrokemija (s 43,8 posto udjela države u vlasništvu) u domaćem vlasništvu. Preostalih osam društava u većinskom su stranom vlasništvu.

Tablica 4.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih 10 trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, 2012. i 2013. godina

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Petrokemija d.d., Saponia d.d., Scott Bader d.o.o., Messer Croatia Plin d.o.o., Adriatica Dunav d.o.o., Biodizel Vukovar d.o.o., Hempel d.o.o., Ireks Aroma d.o.o., Labud d.o.o., Chromos boje i lakovi d.d.

Izvor: Izračun autora prema podacima Poslovne Hrvatske.

	2012.	2013.	2013./2012.
Ukupni prihod (u milijunima kuna)	5.199,1	4.593,5	88,4
Dobit prije oporezivanja (u milijunima kuna)	-149,8	-290,2	-
Broj zaposlenih	4.139	4.132	99,8
Bruto marža (u %)	2,9	-6,32	-
Profitabilnost imovine (u %)	3,15	-6,61	-
Proizvodnost rada (prihod u mil. kn po zaposlenom)	1,26	1,11	88,5
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,35	1,34	99,6
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,2	1,1	91,9
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,588	0,595	101,2

U 2013. GODINI KOEFICIJENT TEKUĆE LIKVIDNOSTI ZA 10 VODEĆIH PROIZVOĐAČA KEMIJSKE INDUSTRIJE IZNOSIO JE 1,1.

Financijski podaci pokazuju da vodeća trgovačka društva u kemijskoj industriji imaju problema s održavanjem likvidnosti. U 2013. godini koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost financiranja kratkoročnih obveza, za 10 vodećih proizvođača kemijske industrije iznosio je 1,1. S obzirom na to da je koeficijent tekuće likvidnosti manji od 1,5 može se ocijeniti da vodeća trgovačka društva u kemijskoj industriji imaju poteškoća u održavanju likvidnosti. Vrijednost koeficijenta zaduženosti vodećih 10 trgovačkih društava u kemijskoj industriji porasla je s 0,588 [2012.] na 0,595 [2013.], što ukazuje na relativnu prezaduženost društava. Naime, vrijednost koeficijenta zaduženosti iznad 0,5 smatra se znakom da je trgovačko društvo relativno zaduženo. Do povećanja koeficijenta zaduženosti došlo je uslijed većeg smanjenja ukupne imovine vodećih trgovačkih društava ove industrije [za 11,3 posto] u odnosu na smanjenje njihovih ukupnih obveza [za 10,2 posto].

Tablica 5.
Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda – odabrani financijski pokazatelji, 2013.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	Ukupni prihodi	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža
Petrokemija d.d.	2.565,9	0,72	0,79	-0,13
Saponia d.d.	642,7	0,42	1,78	0,01
Scott Bader d.o.o.	204,2	0,79	1,31	0,01
Messer Croatia Plin d.o.o.	201,8	0,41	1,25	0,14
Adriatica Dunav d.o.o.	177,2	0,91	1,16	-0,01
Biodizel Vukovar d.o.o.	174,7	0,82	0,46	0,01
Hempel d.o.o.	166,8	0,36	1,58	0,09
Ireks Aroma d.o.o.	158,3	0,09	8,20	0,00
Labud d.o.o.	153,3	1,15	0,98	-0,10
Chromos boje i lakovi d.d.	148,6	0,27	1,70	0,01

Prema privremenim nerevidiranim financijskim rezultatima Petrokemija d.d. je i u 2014. godini ostvarila gubitak, i to od 360,7 milijuna kuna, što je činilo 16 posto ukupnih prihoda društva. Uzme li se u obzir podatak da su

“ Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2013. godini bili su veći za 7,9 posto od prihoda iz 2012. godine.

troškovi otpremnina za dio radnika koji je u okviru programa restrukturiranja i racionalizacije poslovanja napustio Petrokemiju iznosili 100,4 milijuna kuna, gubitak u 2014. iznosi 260,3 milijuna kuna. Ukupni prihod Petrokemije ostvaren u 2014. godini iznosio je 2.242 milijarde kuna, što je u odnosu na prethodnu godinu pad za 12,6 posto. Istovremeno, uslijed nižih ulaznih cijena sirovina ukupni rashodi društva smanjeni su za deset posto u odnosu na prethodnu godinu. Na negativan poslovni rezultat Petrokemije u 2014. godini značajan su utjecaj imali: pad cijena gnojiva na svjetskom tržištu, visoka cijena plina te unutarnja neučinkovitost društva. S obzirom na to da Petrokemija 73 posto svoje prodaje ostvaruje na svjetskom tržištu, pad cijena gnojiva za posljedicu je imao značajan pad prihoda od prodaje. Ukupna ostvarena prodaja u 2014. godini bila je manja za 5 posto u odnosu na prethodnu godinu. Pri tome su prihodi od prodaje na domaćem tržištu u 2014. godini bili manji za 26,7 posto, u odnosu na 2013. godinu, a prihodi od izvoza za 4,4 posto. Unutarnja neefikasnost društva povezana je s niskom razinom ulaganja u osuvremenjivanje proizvodnje, nedovoljnim iskorištavanjem ljudskih potencijala te organizacijskim i informacijskim ograničenjima koja stvaraju visoke režijske troškove. Pad proizvodnje petrokemijskih proizvoda zabilježen je i u EU-u, i to u visini od 4,0 posto u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. Uprava društva očekuje da će Petrokemija i u 2015. godini poslovati s gubitkom. Pri tome će razina gubitka ovisiti o cijenama mineralnih gnojiva i sirovina za njihovu proizvodnju na svjetskom tržištu, o tečaju kune prema američkom dolaru i euru te o njihovom međusobnom odnosu, zatim o prodajnim cijenama goriva na svjetskom tržištu i visokim troškovima obrtnog kapitala.

Promotre li se financijski pokazatelji deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume, primjećuje se oporavak aktivnosti ovog sektora tijekom 2013. godine [tablica 6]. U obje promatrane godine (2012. i 2013.) deset najvećih trgovačkih društava kemijske industrije kumulativno ostvaruje dobit. Pri tome je dobit u 2013. godini smanjena za 7 posto u odnosu na 2012. godinu. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2013. godini bili su veći za 7,9 posto od prihoda iz 2012. godine. Sporiji rast prihoda od rasta zaposlenosti (za 9,2 posto) rezultirao je smanjenjem proizvodnosti rada od 1,2 posto. Financijski podaci pokazuju da se vodeća poduzeća u djelatnosti proizvodnje plastike i gume suočavaju kako s problemima zaduženosti tako i s problemima povezanim s održavanjem likvidnosti [tablica 6]. Koeficijent tekuće likvidnosti deset vodećih društava ove djelatnosti u 2013. godini bio je manji nego godinu ranije te je iznosio 1,27. Koeficijent obrtaja ukupne imovine u 2013. godini povećao se za 2,4 posto u odnosu na 2012., a koeficijent ukupne zaduženosti smanjio se 6,4 posto.

Tablica 6.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih 10 trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume, 2012. i 2013. godina

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Gumiiipex – GRP d.d., Muraplast d.d., Bomark Pak d.o.o., Alpla d.o.o., Sipro d.o.o., Telur d.o.o., Aquestil Plus d.o.o., Vargon d.o.o., Straža Plastika d.o.o., Fost Novi d.o.o.

Izvor: Izračun autora prema podacima Poslovne Hrvatske.

	2012.	2013.	2013./2012.
Ukupni prihod (u milijunima kuna)	1.393,1	1.503,2	107,9
Dobit prije oporezivanja (u milijunima kuna)	82,1	76,4	93,0
Broj zaposlenih	1.177	1.285	109,2
Bruto marža (u %)	5,89	5,08	86,2
Profitabilnost imovine (u %)	5,49	4,86	88,4
Proizvodnost rada (prihod u mil. kn po zaposlenom)	1,184	1,169	98,8
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,19	1,22	102,4
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,33	1,27	95,6
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,686	0,642	93,6

Tablica 7.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji plastike i gume – odabrani financijski pokazatelji, 2013.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža
Gumiiipex - GFP d.d.	339,6	0,50	1,40	0,11
Muraplast d.o.o.	212,6	0,62	1,14	0,07
Bomark Pak d.o.o.	174,1	1,00	1,00	0,05
Alpla d.o.o.	153,4	0,46	2,79	0,04
Sipro d.o.o.	146,5	0,62	1,11	0,00
Telur d.o.o.	127,7	0,87	1,12	0,04
Aquestil Plus d.o.o.	99,5	0,58	1,41	0,01
Vargon d.o.o.	98,8	0,75	1,15	0,02
Straža Plastika d.o.o.	77,3	0,51	0,92	0,01
Fost Novi d.o.o.	73,8	1,05	1,08	0,02

Svih deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji plastike i gume 2013. godinu zaključilo je s pozitivnim poslovnim rezultatom.

Zaključak i očekivanja

“Gotovo dvije trećine ukupne proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda koristi industrijski sektor Europske unije kao ulazne proizvode.

—Kemijska industrija ima ključnu ulogu u pokretanju aktivnosti ostalih industrija i u unapređivanju procesa razvoja i izvedbe proizvoda. Njeni proizvodi služe kao ulazni proizvodi drugim industrijama, ali i kao roba za široku potrošnju. Proizvodi kemijske industrije, industrije gume i plastike koriste se u gotovo svim segmentima gospodarstva: u poljoprivredi, prerađivačkoj industriji, uslužnim djelatnostima i u širokoj potrošnji. Kao veliki potrošač energije i nafte kemijska industrija uvelike ovisi o kretanjima na tržištu nafte i energenata. Tablica 8 prikazuje povezanost kemijske industrije i ostalih gospodarskih grana, podaci se temelje na *input-output* tablicama koje je izradio Eurostat. Gotovo dvije trećine ukupne proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda koristi industrijski sektor Europske unije kao ulazne proizvode, uključujući i građevinarstvo. Više od jedne trećine proizvodnje kemikalija koriste ostale grane gospodarstva EU-a poput zdravstvenog sektora, poljoprivrede, usluga i ostalih poslovnih djelatnosti.

Ukupna proizvodnja kemijske industrije na razini Europske unije u 2014. godini zabilježila je stagnirajući međugodišnji rast od 0,3 posto u 2014. godini [CEFIC, 2015]. Blago povećanje proizvodne aktivnosti kemijske industrije posljedica je s jedne strane pada proizvodnje petrokemijske industrije [od 4 posto u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu], a s druge strane međugodišnjeg povećanja proizvodne aktivnosti industrije specijalnih i finih kemikalija [2,8 posto] i proizvodnje kemijskih proizvoda za široku potrošnju [2,1 posto]. Međugodišnji pad proizvodnje u 2014. godini bilježe i proizvodnja polimera [0,5 posto] i proizvodnja osnovnih anorganskih kemikalija [1,2 posto]. Cijene proizvođača kemijskih proizvoda na razini EU-a u 2014. godini pale su za 1,8 posto u odnosu na 2013. godinu. U prosincu 2014. godine cijene su pale za 3,6 posto u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Pri tome najsnažniji pad bilježe cijene proizvođača petrokemijskih proizvoda [6,6 posto]. Cijene proizvođača proizvoda od plastike u prosincu 2014. godine bile su niže za 1,8 posto u odnosu na isti mjesec 2013. godine.

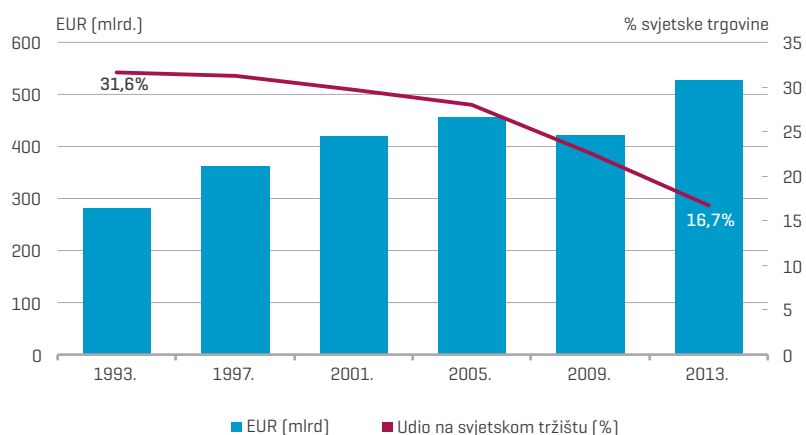
Tablica 8.
Struktura upotrebe
proizvoda kemijske
industrije po
djelatnostima u EU-u, u
postocima

Izvor: CEFIC, 2014., str. 24.

Grane gospodarstva	
INDUSTRIJSKI SEKTOR	59,1
Proizvodnja proizvoda od plastike i gume	13,9
Građevinarstvo	7,9
Ostala prerađivačka industrija	5,4
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	4,6
Automobilska industrija	4,3
Proizvodnja metala	4,3
Tekstilna industrija	3,2
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	3,1
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	3,1
Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n.	2,8
Proizvodnja hrane i pića	2,6
Prerada drva i proizvoda od drva	2,6
Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	2,3
Proizvodnja električne opreme	2,2
Proizvodnja namještaja	2,1
OSTALE GOSPODARSKE GRANE	39,6
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	11,2
Ostale poslovne aktivnosti	7,4
Poljoprivreda	7,0
Trgovina na veliko i trgovina na malo	5,1
Usluge	4,9

Slika 4.
Ukupni prihodi od
prodaje proizvoda
kemijske industrije u
EU-u (mlrd. eura) i udio
na svjetskom tržištu (u
postocima)

Izvor: CEFIC, 2014.

Kretanja tijekom posljednjih 20 godina ukazuju na slabljenje konkurentskog položaja kemijske industrije Europske unije na svjetskom tržištu (slika 4). Ukupni prihodi od prodaje proizvoda kemijske industrije u 1993. iznosili su 282 milijarde eura. 1993. godine kemijska industrija Europske

CIJENE PROIZVOĐAČA KEMIJSKIH PROIZVODA NA RAZINI EU-A U 2014. GODINI PALE SU ZA 1,8 POSTO U ODNOSU NA 2013. GODINU.

unije u ukupnoj svjetskoj trgovini kemijskim proizvodima sudjelovala je s 31,6 posto. Do 2013. godine taj udio pada na 16,7 posto. Ovakva su kretanja velikim dijelom posljedica rasta cijene energenata, zaostajanja u inovacijama, aprecijacije tečaja, visokih troškova rada, te regulatornih i poreznih ograničenja [CEFIC, 2015.].

Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, industrija plastike i gume jedna je od rijetkih gospodarskih djelatnosti hrvatskog gospodarstva koja bilježi dvoznamenkasti rast proizvodnje i izvoza u 2014. godini. Pozitivna kretanja potvrđuju i prikazani pokazatelji za deset vodećih poduzeća ove industrije za 2013. i 2012. godinu. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore proizvodnja polugotovih i gotovih proizvoda od plastike i gume u 2013. godini iznosila je 115.403 tone, dok je 1998. godine iznosila samo 69.898 tona, što znači da je u međuvremenu ostvaren rast od 65 posto. Najveći rast pritom bilježi proizvodnja ploča, listova, cijevi i profila te proizvodnja proizvoda od gume. Značajan dio ove industrije otpada na proizvodnju ambalaže i proizvodnju proizvoda za graditeljstvo, te na proizvodnju dijelova za automobilsku industriju koja je izvezno orijentirana, kao i na proizvodnju plastičnih vrećica.

Kao što je već napomenuto u prošlogodišnjem izdanju Sektorskih analiza na temu Kemijske industrije, u 2014. godini se na razini Europske unije razmatrao prijedlog za izmjenu Direktive za smanjenje plastičnog otpada [94/62/EC] s ciljem smanjenja količine plastičnog otpada putem ograničavanja ili zabrane proizvodnje i upotrebe laganih plastičnih vrećica debljine do 50 mikrona. Pri tome je svaka zemlja članica Europske unije mogla odabrati tri mjere: nacionalna ograničenja, dodatno oporezivanje ili zabranu. U izmjenama spomenute Direktive u Hrvatskoj, aktivno su sudjelovali hrvatski pregovarači (uz potporu Klastera konkurentnosti industrije kemije, plastike i gume, Ministarstva gospodarstva, Udruženja za plastiku i gumu pri Hrvatskoj gospodarskoj komori te Društva za plastiku i gumu). Nakon više od godinu dana rada na izmjeni spomenute Direktive hrvatski su pregovarači osigurali promjenu definicije vrlo tankih vrećica s

10 na 15 mikrona, što će omogućiti rad domaćim proizvođačima vrećica čija je proizvodnja bila ugrožena prvobitnim prijedlogom². Svakoj državi članici Europske unije dana je mogućnost da odabere hoće li smanjenje potrošnje plastičnih vrećica ostvariti putem određivanja brojčane vrijednosti potrošnje vrećica po glavi stanovnika ili će uvesti obveznu naplatu. S obzirom na to da je dosadašnje iskustvo pokazalo kako se uvođenjem naplate potrošnja vrećica smanjila, Hrvatska se obvezala naplaćivati vrećice na svim prodajnim mjestima.

Literatura:

CEFIC, 2014, The European Chemical Industry Facts & Figures, http://fr.zone-secure.net/13451/106811/publication/contents/templates/Cefic_F_and_F_2014-Full_report_Blanc_150dpi.pdf [pristupljeno 5. ožujka 2015.].

Internetska stranica Hrvatske gospodarske komore: https://www.hgk.hr/djelatnost/gosp_industrija/uz-pomoc-hgk-osiguran-opstanak-hrvatskih-proizvodaca-plasticnih-vrecica?category=154 [pristupljeno 4. ožujka 2015.].

CEFIC, Chemicals Trends Report 2015, <http://www.cefic.org/Documents/FactsAndFigures/Chemical%20Trends%20Report/2015-01-19%20Chemicals%20Trends%20Report.pdf> [pristupljeno 5. ožujka 2015.].

Ekonomski institut, Zagreb, 2007, Analiza dosadašnjeg razvitka i stanja kemijske industrije (Potpodručja DG i DH) u EU-u i Republici Hrvatskoj, Zagreb: Ekonomski institut, Zagreb.

Godišnje izvješće Petrokemije d.d. za 2014. godinu (nekonsolidirano, nerevidirano), <http://www.petrokemija.hr/portals/0/Financije/IzvjescjePetrokemija2014gNR.pdf> [pristupljeno 3. ožujka 2015.].

---

² Prema http://www.hgk.hr/djelatnost/gosp_industrija/uz-pomoc-hgk-osiguran-opstanak-hrvatskih-proizvodaca-plasticnih-vrecica?category=154.

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autorica analize

Ivana Rašić Bakarić

Izvršna urednica

Marijana Pasarić

Lektura

Marijana Pasarić

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Trgovina na malo izlazi u travnju 2015.